

Monitoring populací sysla obecného na jižní Moravě

v roce 2023

Závěrečná zpráva

Realizace:

Lukáš Poledník, Ondřej Poledník, Jindřich Poledník, Kateřina Poledníková

ALKA Wildlife, o.p.s. Lidéřovice 62, Peč

Financování:

Projekt Monitoring a podpora sysla obecného na jižní Moravě v roce 2022 (097/32/23, Program na podporu projektů NNO pro rok 2023 – Podprogram A; Dokument je financován Ministerstvem životního prostředí, nemusí vyjadřovat stanoviska MŽP)

Projekt LIFE SYSEL (LIFE19 NAT/SK/001069)

Ministerstvo životního prostředí

Monitoring populací sysla obecného na jižní Moravě

v roce 2023

Sysel obecný je považován za jednoho z nejohroženějších savců Evropy. Je původním druhem České republiky, v současnosti se statusem kriticky ohrozený. V ČR je registrováno 42 malých izolovaných lokalit s výskytem sysla (data AOPK ČR). Sysla ohrozily především změny v české a moravské krajině: scelování pozemků a intenzifikace zemědělství. Tyto změny zničily jeho přirozené prostředí. V ČR se v současnosti polovina kolonií sysla obecného vyskytuje na drobných izolovaných lokalitách travnatých letišť, kempů a golfových hřišť. Několik málo kolonií se vyskytuje v prostředí přirozených stepí. Na jižní Moravě se sysli objevují také ve vinicích, meruňkových sadech a záhumenkách, tam kde tvoří pestrou mozaikovitou zemědělskou krajinu.

Cílem projektu bylo sledování stavu vybraných populací sysla v zemědělské krajině jižní Moravy, hledání neznámých kolonií, získání potřebných informací o možných rizicích pro populace, šíření v krajině.

Metoda

Výskyt syslů byl zjišťován pochůzkou s dalekohledem. Zaznamenány jsou pozorování jedinců a jednotlivé aktivní nory syslů. Vzhledem k rozlehlosti jednotlivých lokalit, byla intenzita hledání upravena dle stávajících znalostí a předpokladu změn, tedy šlo o mapování určitých vybraných částech lokalit. Pro sledování meziročních změn jsou postupně na jednotlivých lokalitách definovány standardizované plochy, kde jsou pochůzkou či dronem detailně zmapovány všechny nory na přesně definované ploše. V roce 2023 byly získány údaje pro tyto lokality: Hrušovany u Brna, Jaroslavice, Miroslav, Velké Pavlovice, Hnanice, Havraníky a Popice. Pochůzky probíhaly v období března až červenec. Nory syslů byly zaznamenány s pomocí terénního gps přístroje.

Výsledky

NP Podyjí a jeho ochranné pásmo - k.ú. Hnanice, Havraníky a Popice

V k.ú. Hnanice byly v roce 2023 zmapovány nory na fotbalovém hřišti, byla zkontrolována kolonie u Sklepní uličky. Poprvé byla kontaktována truhlářská firma Lenza, spol.s.r.o. na konci Sklepní uličky (Hnanice 104), v jejímž oploceném areálu se sysli dlouhodobě vyskytují na sečených trávnících mezi budovami. Byla domluvena možnost mapování na těchto plochách, majitelům sysli nevadí. Prohlídkou dalekohledem byly prohlíženy i další vhodné plochy v k.ú.

V k.ú. Havraníky byly zmapovány nory v oblasti nově vytvořené kolonie na pastvině exmoorských koní a na sousedících pozemcích. V k.ú. Popice byla pozorováním zkontrolována oblast severně od obce na pastvině ovcí a v jejích okolí (v roce 2021 byl na okraji obce zaznamenán sysel na fotopasti Správy NP Podyjí).

Kolonie ve Hnamicích na hřišti, i u Sklepní uličky lze hodnotit jako stabilní v řádu desítek jedinců. Kolonie na hřišti se vyskytuje jen na hřišti, do okolních vinic se nijak nešíří. U Sklepní uličky se sysli vyskytují zejména v areálu Lenzy, a v nejbližším okolí, v malých soukromých vinicích, koňských ohradách a začínají také znova obývat nově vysazené vinice Vinařství Hnanice, na kterých před třemi lety proběhla rigolace (vlivem které sysli z těchto vinic dočasně vymizeli).

Nové kolonie ve Hnamicích objeveny nebyly. Nebyla mapována oblast podél státní hranice z důvodu zrušení staré vinice a vysazení nové (včetně rigolace). Lze předpokládat, že podél státní hranice došlo z tohoto důvodu k poklesu výskytu syslů. V oblasti PP Horecký kopec byly zaznamenány dvě nory na louce sousedící s PP. Samotná PP je z pohledu syslů málo intenzivně sečená.

V k.ú. Havraníky se v rámci pastviny exmorských koní, na území NP Podyjí, přirozeně vytvořila nová kolonie syslů. První záznamy pracovníků NP Podyjí o výskytu nor jsou z jara 2022. V bezprostředním okolí kolonie se nachází několik dalších pozemků s potenciálem pro šíření – sečené louky, vinice. Samotná pastvina je místy vhodná pro výskyt syslů, na většině území je však porost (keře a stromy) z pohledu syslů vysoký a hustý. Na pastvině probíhá postupná redukce dřevin. V této části Hnаниц byly v letošním roce nalezeny pouze čtyři nory, z nichž jen jedna vypadala v červenci aktivní. Došlo zde k poklesu počtu syslů oproti roku 2022, s tím že pravděpodobná příčina je vysoká vegetace.

U obce Popice nebyly žádné nory syslů nalezeny, ani nebyl pozorován žádný sysel. Při kontrole bylo vhodné počasí, stav lokality z pohledu vegetace a výšky porostu je vhodný.

Pracovník NP Podyjí Martin Škorpík pozoroval jedince sysla ve vinicích Šobesu. Tento výskyt bude nutné ověřit. Vzdušnou čarou se jedná o dosažitelnou vzdálenost, ale lokalita se nachází na druhé straně údolí přes řeku Dyji.

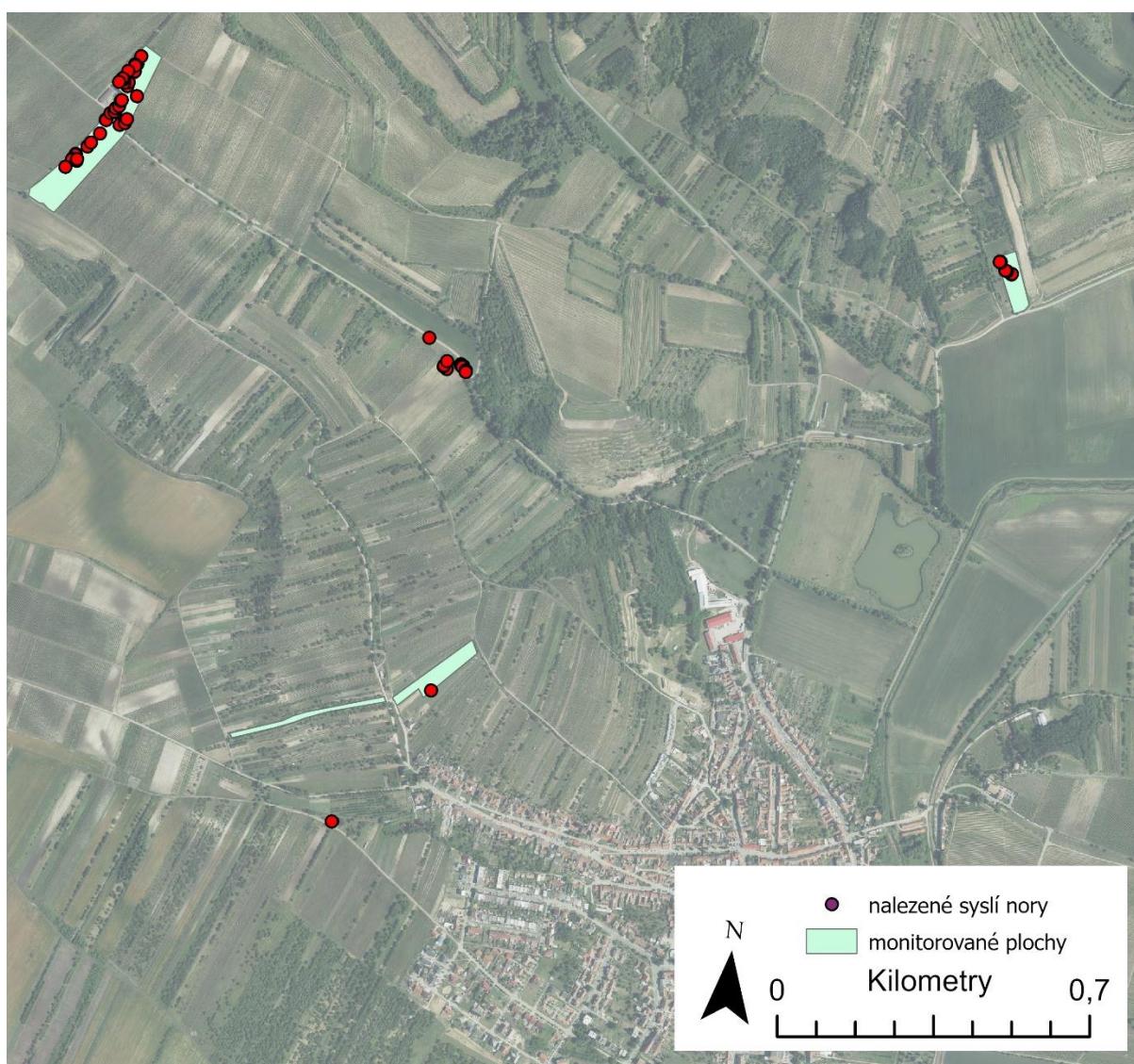
Obr. 1. Zaznamenané nory sysla obecného ve Hnaničích / Havraníkách v roce 2023. Body vyznačují nalezené nory syslů, světlé plochy prochozené území. Lokalita nebyla prochozena kompletně, mapa tedy nemusí ukazovat kompletní obrázek. Největší známé skupiny syslů zkontrolovány byly.

Velké Pavlovice

V letech 2020-2021 došlo k markantnímu úbytku syslů v k.ú. Velké Pavlovice. V roce 2022 byly zaznamenány tři oddělené kolonie. V roce 2023 byly tyto tři kolonie zkontovalovány, další území v Pavlovicích bylo mapováno namátkově a ověřeny byly nory hlášené vinaři. Tři malé kolonie nadále vykazují aktivitu syslů, počty jsou výhodnoceny jako mírný nárůst oproti roku 2022. V části Bojanovská je počet nor nejvyšší, pozorování byli minimálně dva dospělí jedinci a tři mláďata. V části Novosady / Staré hory (dřívější centrum populace) byly potvrzeny dvě nory syslů hlášené vinaři.

Obr. 2. Zaznamenané nory sysla obecného u Velkých Pavlic v roce 2023. Body vyznačují nalezené nory syslů, světlé plochy prochozené území. Lokalita nebyla prochozena kompletně, mapa tedy nemusí ukazovat kompletní obrázek. Hlavní plochy výskytu syslů zkontovalovány byly.

Obr. 3. Nora sysla ve vinici v části Staré hory (foto pan Krejčířík).

Obr. 4. Samice sysla nesoucí výstelku do nory – pozorování v části Bojanovská.

Obr. 5. Dvě mláďata sysla pozorovaná v části Bojanovská. Pozorovány byly tři mláďata.

Obr. 6. Pozemek s vojtěškou v části Bedřišky, kde se nachází malá kolonie syslů.

Obr. 7. Nově vybudovaná pastvina v části sousedící s vojtěškovým polem. Dle pana
Práta sysli přebíhají z vojtěšky do přístřešku koní, pravděpodobně za potravou.

Miroslav

V k.ú. Miroslav se nachází populace sysla obecného na území o rozloze více než 1 000 ha. Proto zde monitoring populace probíhá převážně ve formě mapování nor na standardních plochách a dohledáváním nových skupin na základě hlášení od veřejnosti a dílčími pochůzkami.

Hlavní kolonie syslů v k.ú. Miroslav se nachází na travnatém sportovním letišti a přilehlých polích jižně od obce a v návaznosti také v NPP Miroslavské kopce. Menší oddělené skupinky syslů se nachází již několik let roztroušeně při jižním a západním okraji obce. Celkově je populace v dobrém stavu. Plocha letiště, sousední pole a louka jsou obsazeny po celé ploše. Plošně je také obsazena vinice severně od silnice č. 400 v trati U vinohradu. Na východním okraji Miroslavských kopců byla opět nalezena aktivní nora.

Vojtěškové pole sousedící s letištní plochou obsazené sysly bylo od roku 2023 ponecháno jako úhor. Vojtěška již roste jen v západní části. Úhor je nadále sysly velmi využíván. Hustota nor v úhoru je místy vyšší než na hlavní ploše letiště.

Nalezeny byly nory v zahradách při západním okraji obce. Nedaleko od nor probíhá nová výstavba.

Namátkovou kontrolou byly kontrolovány také zahrady u obce Kašenec a Kadov, odkud máme nepotvrzená hlášení pozorování. Ani v jedné obci přítomnost sysla zatím potvrzena nebyla.

Na ploše letiště byl 26.7. proveden kontrolní odchyt syslů. Celkem bylo odchyceno 30 syslů. Všichni jedinci byli v dobrém zdravotním stavu. Jedno mládě bylo nezvykle málo vyvinuté, vážilo jen 90 g (ostatní mláďata vážila již mezi 190-220 g).

Obr. 8. Zaznamenané nory sysla obecného ve vybraných plochách k.ú. Miroslav v roce 2023
(nejedná se o celkový obraz populace na lokalitě).

Obr. 9. Úhor po vojtěškovém poli v sousedství letiště, v popředí nora sysla.

Obr. 10. Sysel v úhoru.

Obr. 11. Mládě sysla odchycené 26.7.2023 vážící pouze 90g.

Obr. 12. Nora sysla v zahradách při západním okraji obce. V pozadí probíhá nová výstavba.

Hrušovany u Brna

Sysli se u Hrušovan vyskytují na území vinic, sadů a záhumenek při jižním okraji obce, lokální název Červené vrchy, které má rozlohu cca 40 ha. Území není možné mapovat kompletně, zejména z toho důvodu, že řada pozemků je oplocena a velká část pozemků jsou pole s plodinami či zahrady, tedy pozemky komplikované či nemožné kontrolovat pochůzkou. V roce 2023 tedy byly mapovány nory na již definovaných standardních plochách a byly zkontovaly okraje lokality. Na všech třech standardních plochách byly vysoké hustoty nor syslů, i když severní plocha ukazuje, že hustoty na lokalitě se mohou velmi lišit (lokalita je z hlediska prostředí velmi pestrý, jedná se o mozaiku malých pozemků různého charakteru). Sysli a syslí nory byli namátkově pozorováni na celém území známého výskytu syslů.

Obr. 13. Zaznamenané nory sysla obecného na standardních plochách na lokalitě Hrušovany u Brna v roce 2023 (nejedná se o celkový obraz populace na lokalitě).

Obr. 14. Nora sysla ve vinici sousedící s polem. Okolo vchodu jsou vyloupané klasy obilí.

Jaroslavice

V roce 2023 proběhlo mapování nor na třech lokalitách: fotbalové hřiště, vinice „náměstí Přátelství“ a částečně také „V pustinách“. V tomto roce nebyly mapovány nory ve vinici „náměstí Evropy“. Ve vinicích „V Pustinách“ a „náměstí Přátelství“ se sysli vyskytují, stoupá zde výrazně výskyt králíků. Po poklesu syslů na fotbalovém hřišti v roce 2021 z důvodu absence sečení se zdá, že situace se stabilizovala.

Obr. 15 Zaznamenané nory sysla obecného v k.ú. Jaroslavice v roce 2023 (vinice „náměstí Přátelství“ u hraničního přechodu Jaroslavice / Zwingendorf nebyla v tomto roce mapována).

